

Losse nummers € 1.99

20de jaargang, nummer 1

WAARDZEGGER

LENTE 2026

HWL

Hoekschewaards Landschap

De Waardzegger is het verenigingsblad van Hoekschewaards Landschap

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoekschewaards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Verschijnt ieder kwartaal

ISSN 1389-7454

Jaargang 20 nr. 1, oplage: 1400

HWL-lidmaatschap minimaal € 35,00 per jaar

IBAN NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik worden aangewend, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080

3260 AB Oud-Beijerland

ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

Telefoon: 0186 621 888

Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff

kantoor@hwl.nl

Openingstijden:

Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur

Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

Het NLC is niet regulier geopend, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Theo Schuurmans (voorzitter@hwl.nl)

Vacant (secretariaat@hwl.nl)

Peter Vos (penningmeester@hwl.nl)

www.hwl.nl

Redactie mediateam HWL

mediateam@hwl.nl

Samenstelling & vormgeving Piet Schram

Tekstcorrectie Marcus Dekker

Verzending/verspreiding Ruud Horijon

Aanleveren kopij: per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel.

De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.

Voorbereiding verzending

HWWerkt!

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Het zal jullie niet zijn ontgaan dat de eerste uitgave in 2026 van de Waardzegger in een nieuw jasje is gestoken, met een nieuwe omslag, alle advertenties zijn uit het blad verdwenen en ook (helaas voor mijn voorganger) Joop's prikbord; dit laatste is door de website en de *socia/s* achterhaald.

Waarom deze vernieuwingen?

Om de drukkosten te beperken hebben wij onszelf eerder al een maximum aantal pagina's opgelegd. Maar als drie daarvan, ondanks wat het oplevert, uit commerciële advertenties bestaat, gaat dat ten koste van de inhoud en de boodschap die we willen uitdragen.

Wat wij nu hebben bereikt, is dat we alle bladzijden maximaal kunnen gebruiken om de ingestuurde kopij de ruimte te geven die het verdient. Bovendien kunnen we nu de omslag over de gehele breedte voorzien van een prachtige liggende foto van ons Hoekschewaards landschap.

Hebben we onze trouwe adverteerders daarmee zomaar aan de kant geschoven? Nee, zeker niet! We hebben ze de mogelijkheid geboden om op onze website te adverteren. Daarnaast hebben we voor twee adverteerders een uitzondering gemaakt; die dragen namelijk bij aan de totstandkoming van de Waardzegger. Voor hen is hun logo op de achterzijde van de omslag geplaatst. Tot zover onze vernieuwde inbreng.

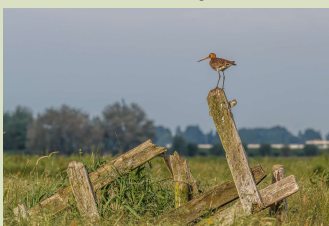
Maar daarmee zijn we er niet. Belangrijk blijft het inzenden van kopij. Die moet constant blijven; een verantwoordelijkheid van werkgroep-coördinatoren, -leden en lezers. Kijk om je heen, luister; schrijf op en/of fotografeer! Er is immers zoveel bijzonders te zien en te beleven in de Hoeksche Waard! Goede voorbeelden zijn de artikelen "Een rare bruine bal..." van Gerard Ouweneel en "Zomaar een wandeling" van Martijn Verweijen, welke in dit nummer zijn opgenomen; beide heren van de 'old school' zijn het nog niet verleerd.

Wat vind je nog meer in deze Lente-uitgave?

In ieder geval geen beknopt overzicht meer op de voorpagina, maar alleen nog de inhoudsopgave naast het voorwoord. Door omstandigheden ditmaal ook geen interview. Naast de twee al genoemde artikelen, hebben we weer kopij ontvangen met een veelheid aan diversiteit. Bij gebrek aan voldoende keuze in ons fotoarchief, is door het mediateam een verzoek om winterse plaatjes in te zenden op onze *socia/s* geplaatst. Nou, dat hebben we geweten! De één na de andere prachtige foto werd ingestuurd. Een selectie daarvan is aan de binnenzijde van de omslag afgebeeld; een winterse terugblik op de natuur...

Al met al zijn wij als mediateam vol vertrouwen aan 2026 begonnen, met ideeën genoeg!

Veel lees en kijk plezier!

Piet

Foto omslag:

Groot Koninkrijk - Grutto

Van de voorzitter...

“Als elke vrijwilliger een ster is, wordt het nooit meer donker.”

Een prachtige, hoopvolle gedachte van Loesje. Maar sterren schitteren alleen bij nachtelijke heldere hemel. En laten we eerlijk zijn: het is nogal eens bewolkt. Vervuiling, maatschappelijke ruis, economische druk en simpelweg het weer van de tijd waarin we leven, ze spelen allemaal hun rol. Toch betekent bewolking niet dat de sterren verdwenen zijn. Ze zijn er nog steeds. Soms moeten we alleen wat beter kijken.

Om deze beeldspraak wat op te helderen, wil ik enkele grote en minder grote ontwikkelingen benoemen die ons als gemeenschap raken.

Allereerst de vergrijzing. Het is een belangrijk en onvermijdelijk thema. Onze roergangers, de mensen die destijds op de barricaden stonden, die richting gaven en energie brachten, zijn vandaag nog steeds onmisbaar. Hun ervaring, betrokkenheid en kennis vormen het fundament waarop we bouwen. Tegelijkertijd behoren zij juist tot de generatie die vergrijsd. Dat is een realiteit waar we niet omheen kunnen. We werken er hard aan om nieuwe mensen te betrekken, maar jonge instroom blijkt geen vanzelfsprekendheid. Jongeren combineren studie, werk en gezin; hun agenda's zijn vol. Betrokkenheid vraagt tijd en ruimte, en juist die zijn schaars.

Daarbij komt dat onze cultuur verandert. Waar vroeger actievoeren en protesten vanzelfsprekend waren, kiezen we nu vaker voor overleg, polderen en het bouwen van bruggen. Is dat dan 'slappe hap' vergeleken met vroeger? Absoluut niet. Het is anders. Minder luid mischien, maar niet minder krachtig. Het vraagt andere vaardigheden:

luisteren, analyseren, verbinden. Voor wie de dynamiek van toen nog hoog in het vaandel heeft staan, is dat soms wennen. Maar overleg, goed onderbouwd met feiten en inzicht, kan minstens zo effectief zijn als een spandoek op de barricade. Invloed wordt niet alleen bepaald door volume, maar steeds vaker door inhoud.

Dan de natuur. Die staat onder druk. Klimaatverandering en ander menselijk handelen zorgen voor afnemende biodiversiteit. Het open landschap, zo kenmerkend voor onze omgeving, wordt steeds schaarser. Dezelfde vierkante meter moet worden opgedeeld tussen natuur, recreatie, wonen, economie en infrastructuur. De druk neemt toe, de belangen botsen. Politieke discussies lijken soms meer te draaien om angst voor het onbekende en de veranderende demografie dan om de fundamentele vraag: hoe richten we onze schaarse ruimte zó in dat natuur, leefbaarheid en ontspanning behouden blijven?

Wij willen niet dat ons eiland verandert in een buitenwijk van Rotterdam. Onze Hoeksche Waard, heeft een eigen karakter, een eigen geschiedenis en een eigen landschap. Juist daarom is het belangrijker dan ooit dat wij als burgers de handen ineenslaan. Geen versnippering, geen splinterbewegingen, maar één sterk Hoekschewaards Landschap met één krachtige stem. Een beweging die kan overleggen met overheden, die als kenniscentrum optreedt en die, op basis van meer dan 50 jaren ervaring met natuur-, agrarische ontwikkelingen en economische druk, gefundeerd advies kan geven. Mee-denken, meepraten en meebeslissen. Niet vanuit emotie alleen, maar vanuit kennis, wetenschap en betrokkenheid.

Daarom organiseert HWL in het najaar van 2026 minimaal twee cursussen: **“Inzicht en invloed op ruimtelijke ontwikkelingen”** en **“Landschapranger”**. Lees over beide cursussen in de volgende (zomer)Waardzegger.

Voor meer nieuws over de cursussen, Nature Talks en andere activiteiten lees je ook de *digitale nieuwsbrief* of de *sociale media*.

Elders in dit blad vind je dan ook een oproep van het secretariaat om jouw e-mailadres te delen. Ook ik roep je op dat te doen. Mis niets. Blijf aangesloten. Blijf betrokken. Sterren zijn overal om ons heen. Maar laten we samen zorgen dat het, ook bij bewolking, niet donker wordt. Samen staan we sterk.

Theo(dorus) Schuurmans

inhoudsopgave

• Van de voorzitter	3
• Natuurbeheer (3)	4-5
• Lijn en Streek	5
• BuitenLokaal (3)	6-7
• Zeehondenplaat schoon	8-9
• Ledenadministratie	9
• 'voorjaarssterren'	10
• Gewoon bijzonder...	11
• Natuur centraal	12-13
• 40 jaar dwergganzen	14-15
• Nature Talks bij HWL	16
• Een rare bruine bal...	17
• Zomaar een wandeling...	18-19
• HW zoemt	20-21
• Van de penningmeester	21
• Bloemdijken	22
• Terugblik op de natuur	23

Voor in de agenda

Donderdag 4 juni, 19.30 uur
Algemene Ledenvergadering (ALV)

Voor meer informatie, ook voor alle andere activiteiten, zie:
<https://www.hwl.nl/index.php/agenda>

Natuurbeheer, groot en klein... (3)

Achter de schermen van Terreinbeheer

Door: Merel Nelemans en Chiel Visser

In de vorige edities van 'Natuurbeheer groot en klein' keken we naar het belang van variatie en naar het vinden van balans in beheer. In dit derde artikel staan we stil bij een factor die minstens zo belangrijk is: tijd. Natuurbeheer speelt zich niet alleen af in ruimte, maar ook in seizoenen. Werken met het ritme van het jaar is essentieel, zowel in grote natuurgebieden als in een kleine tuin.

Beheer volgt het seizoen

Elk seizoen vraagt om andere keuzes. In het voorjaar bruist een gebied van nieuw leven. Planten lopen uit, insecten worden actief en veel vogels beginnen aan hun broedseizoen. Dit is een periode waarin we terughoudend zijn met grote ingrepen. Rust is dan vaak het beste beheer. Vaak zijn we in deze periode van het jaar dan ook de meeste tijd bezig met het onderhouden van klaphekjes, rasters, bankjes en andere zaken in de terreinen. Ook houden we de wandelpaden beloopbaar door de paden te maaien, want in de maanden mei en juni groeit het gras het hardst.

In de zomer verschuift de aandacht naar gefaseerd maaien. Door niet alles tegelijk te maaien, zorgen we ervoor dat insecten altijd ergens voedsel en schuilplekken vinden.

De meeste delen blijven zo lang mogelijk staan, andere worden juist eerder gemaaid om verruiging tegen te gaan; deze worden dan ook 2x per seizoen gemaaid.

De herfst is een belangrijk moment voor onderhoud. Dan schonen we bijvoorbeeld poelen op en voeren de laatste maairondes uit. Veel soorten hebben hun voortplantingsperiode dan afgerond, waardoor ingrepen minder verstorend zijn.

Als de sapstroom in de winter stilstvalt, begint het moment voor grotere snoeiwerkzaamheden, zoals het terugzetten van struweel, wilgenkotten of het uitvoeren van herstelmaatregelen. Wel dient in de winter voorzichtig met de bodem omgegaan te worden. De natte kleigrond is dan het meest gevoelig voor insporing met machines, waardoor er in dit seizoen door ons het

Gefaseerd maaien...

Wilgen knotten...

Onderhoud poelen...

meeste handwerk verricht wordt. Gedurende de wintermaanden zijn we daarom meermaals per week met onze vrijwilligers aan de slag!

Timing is alles

Goed beheer draait niet alleen om wat je doet, maar vooral om *wanneer* je het doet. Een maaibeurt in mei kan grote gevolgen hebben voor bloeiende planten en insecten, terwijl dezelfde ingreep in september juist positief kan uitpakken. Door zorgvuldig te plannen, voorkomen we onnodige schade en versterken we de natuurlijke dynamiek.

Activiteiten Lijn en Streek...

Foto: Leny Bravenboer

Tuintips: meebewegen met het jaar

Ook in een tuin kun je werken met het ritme van de seizoenen.

- **Lente:** wees terughoudend met opruimen. Oude stengels en bladeren bieden nog onderdak aan insecten.
- **Zomer:** maai gefaseerd en laat altijd een deel staan.
- **Herfst:** snoei waar nodig, maar laat bladeren gerust liggen onder struiken als natuurlijke bodembedekking.
- **Winter:** gebruik deze periode voor grotere aanpassingen, zoals het aanleggen van een takkenril of het verplaatsen van planten.

Door in de tuin niet alles tegelijk op te ruimen of strak te trekken, ontstaat er meer continuïteit voor soorten die afhankelijk zijn van schuilplekken en voedselbronnen gedurende het hele jaar.

Van moment naar beweging

Natuurbeheer is geen eenmalige handeling, maar een voortdurende beweging. Door mee te bewegen met de seizoenen ontstaat een veerkrachtig systeem waarin planten en dieren zich kunnen aanpassen aan wisselende omstandigheden.

Of het nu gaat om een uitgestrekt natuurgebied of een tuin van enkele tientallen vierkante meters: wie leert kijken naar het juiste moment van ingrijpen, werkt samen met de natuur in plaats van ertegenin.

*

- Eind augustus zijn we aan de Boezemkade (foto hierboven) in Puttershoek gaan schetsen. De oude ophaalbrug aldaar vormde een inspirerend decor.
- In oktober is de kwekerij Krukla vereerd met een bezoek. De schuur en de uitgebloeide zonnebloemen waren dankbare onderwerpen.
- In de koude periode zijn we een aantal keren bij elkaar gekomen voor zelf georganiseerde workshops. Zo heeft één van de leden uitleg gegeven over het schilderen van zonnebloemen in aquarel.
- Een andere keer hebben we ons door de schilder Turner laten inspireren en met nat in nat techniek geëxperimenteerd. We zijn ook een keer bijeengewoest om het eigen werk toe te lichten en elkaars werk te bespreken.
- De sneeuwlanscapen van de afgelopen weken gaven heel veel inspiratie maar ook vragen over de vele tinten wit en hoe die te schilderen. Zo leert men elkaar beter kennen en ontstaat een hechte groep van bevlogen schilders/tekenaars. Buiten de vaste agenda om hebben een aantal leden al 'wilde' afspraken gemaakt om op leuke locaties te tekenen.

Kwekerij Krukla, door Pauline van Roon

Voor de komende lente en zomer hebben we een agenda opgesteld van datums en locaties wanneer en waar we gaan schetsen. In principe gaan we het laatste weekend van de maand. Het weer moet natuurlijk goed zijn en we kiezen een dag waarop zoveel mogelijk mensen aanwezig kunnen zijn. Hierover communiceren we in de WhatsApp groep.

De planning ziet er als volgt uit:

- za 28/ zo 29 maart, Zwanegatse dijk Maasdam
- za 25/ zo 26 april, centrum Oud-Beijerland
- za 30/ zo 31 mei, omgeving heemtuin Piershil
- za 27/ zo 28 juni, Oude Land van Strijen
- za 25/ zo 26 juli, Zuiddijk Cillaarshoek
- za 29/ zo 30 augustus, haven Nieuw-Beijerland
- za 26/ zo 27 september, Tiengemeten
- za 24/ zo 25 oktober, A.P.L.-polder Strijensas

Wilt u op de hoogte blijven van exacte tijdstippen en locaties, meld u zich dan aan bij art@hwil.nl

Schroom niet, we zijn inmiddels met 21 enthousiaste leden en hebben altijd plek voor meer creatieve en gezellige mensen.

Arie den Tuinder (coördinator)

BuitenLokaal (3)

De schooltuin komt weer tot bloei

Het verzorgen van de moestuinbakken...

Tekst: Merel Nelemans

De lente klopt voorzichtig aan. Vogels laten zich weer vaker horen, de dagen worden langer en in de schooltuinen kriebelt het om weer buiten aan de slag te gaan. In deze derde editie van BuitenLokaal nemen we je mee van winter naar voorjaar: wat er de afgelopen maanden plaatsvond, waar we nu volop mee bezig zijn en wat er achter de schermen groeit binnen het natuuronderwijs van Hoekschewaards Landschap.

Samen bomen planten

Eén van de hoogtepunten van de afgelopen periode was zonder twi-
fel de Bomenplantdag. Dit jaar stond die in het teken van 'Lekker leven met bomen'. In de Hoeksche Waard verzorgde we gastlessen aan vier basisscholen voor groep 6. Samen met de leerlingen doken we

in thema's als biodiversiteit, voedselketens en het belang van planten voor een gezonde leefomgeving. Al snel werd duidelijk: zonder bomen en planten zou het leven zoals wij dat kennen simpelweg niet bestaan!

Na de lessen gingen de kinderen zelf aan de slag. Met de voeten in de klei en schepjes in de hand werd geholpen bij het planten van bomen. In Puttershoek, in de natuurspeeltuin, werd zelfs een heel stuk bosplantsoen aangelegd. Kinderen ervoeren dat zij zelf kunnen bijdragen aan een groenere omgeving. De samenwerking tussen de basisscholen, de gemeente Hoeksche Waard en Hoekschewaards Landschap maakte het boomfeest compleet. Samen werken aan natuurbehoud: daar groeit iets moois uit.

Onderhoud en winterwerk

Daarnaast gingen leerlingen van De Driespan aan de slag met knotten in de griend bij Puttershoek. Een jaarlijks terugkerende klus. Zo'n griend voelt bijna als wildernis! In het griend leerden de kinderen samenwerken, nauwkeurig werken en veilig omgaan met gereedschap. Nog even, en dan kunnen ook de laatste snoeiwerkzaamheden in de schooltuin van de Van Bommelschool worden uitgevoerd. Na het snoeien van de wilgenhut is de tuin weer klaar voor het voorjaar.

Voorbereiden op een nieuw moestuinseizoen

Nu de lente nadert, verschuift de aandacht naar vooruitkijken. De moestuinlessen worden voorbereid: welke gewassen kiezen we en hoe ziet het plantschema eruit? We

Knotten met de klas in de griend bij Puttershoek...

zoeken groenten en kruiden die praktisch zijn voor kinderen, leuk om te verzorgen én lekker om te proeven. Het doel is om tussen maart en juli het hele proces te doorlopen met de kinderen: van zaadje tot oogst.

Daarbij spelen ook praktische vragen. Wat gebeurt er met de moestuin tijdens schoolvakanties? Wie geeft water, wie wiedt het onkruid en wie oogst? Dat vraagt om goede afstemming met de leerlingen, ouders, de BSO (buitenschoolse opvang) en soms zelfs de buurt. De schooltuin is een gedeelde verantwoordelijkheid en een plek die ook buiten schooltijd leeft.

Buitenschoolse activiteiten

Ook buiten schooltijd groeit het natuuronderwijs verder. We stellen een jaarkalender op met buitenschoolse activiteiten die aansluiten bij landelijke thema's en dagen uit de Groene Jaarkalender van IVN. Door mee te doen aan deze initiatieven hopen we meer draagvlak te creëren en aan te haken bij wat er

landelijk speelt.

Juist in de schoolvakanties organiseren we extra activiteiten voor de jeugd. Dat is bijzonder leuk: ouders, opa's en oma's, komen samen met de (klein)kinderen naar HWL om te ontdekken, te leren en creatief bezig te zijn. Gezellig, laagdrempelig en educatief!

De kracht van vrijwilligers

Buiten kom je als natuurjuf áltijd handen en ogen tekort. Gelukkig staat er een betrokken werkgroep natuuronderwijs aan onze zijde. De vrijwilligers ondersteunen bij lessen, buitenschoolse activiteiten en soms ook bij het onderhoud. Maar bovenal zijn zij er voor de kinderen.

Met aanstekelijk enthousiasme nemen ze hen mee in de wereld van de natuur, maken tijd voor een één-op-één gesprekje of helpen een kind dat nog wat onwennig is tijdens de buitenles op weg. Zij vormen de stille krachten die ervoor zorgen dat het leren echt buiten kan gebeuren.

En terwijl de eerste zaadjes straks de grond in gaan, weten we: dit seizoen groeit er meer dan alleen groente. Er groeit verwondering, verantwoordelijkheid en betrokkenheid. De schooltuin komt weer tot bloei!

Contact: natuuronderwijs@hwl.nl

Waardzegger bezorgen

Voor een aantal plaatsen in de Hoeksche Waard worden voor de Waardzegger nog (reserve) bezorgers gezocht! Interesse? Neem dan contact op met ruud.horijon@hwl.nl.

De Zeehondenplaat ziet er een stuk beter uit...

Door: Peter de Barse (vogelwerkgroep)

Op de laatste dag van januari is een gemengde groep van vrijwilligers van de Vogelwerkgroep HWL, waaronder de broedvogeltellers van de Esscheplaat en de Lionsclub Hoeksche Waard de Zeehondenplaat opgegaan om het daar al lang liggende afval op te gaan ruimen. Ronald in 't Veld van Staatsbosbeheer was met een tractor, big bags, grijpers en handschoenen aanwezig om deze opruimactie op zijn bekende enthousiasmerende wijze te begeleiden.

Kennismaking op de parkeerplaats bij de Esscheplaat... Foto: Arie Leijdens

Zeehondenplaat

Na een kennismaking bij de parkeerplaats met koffie en een lekkere versnapering liepen we naar de Zeehondenplaat, gelegen aan het Hollandsch Diep. De naam dankt deze plaat uit het verre verleden, toen er regelmatig zeehonden rustten. Vanuit zee konden ze toen onbelemmerd bij hoog tij ver de rivier opzwemmen, op zoek naar smaakvolle vis. Nu is het een prachtig verwilderd griendbos, waar de bever zich thuis voelt, reeën rondlopen en

vele vogels hun nesten bouwen. Aansprekende soorten, zoals de nachtegaal, gekraagde roodstaart, koekoek en fitis, keren in het voorjaar terug van hun overwinteringsgebieden in Afrika. Dit voorjaar treffen ze hun paradijs aan verlost van menselijke troep!

Afval

Er spoelt namelijk jaar in, jaar uit behoorlijk wat afval aan. Denk daarbij aan jerrycans (soms gevuld met dubieuze chemische troep),

flessen, plastic verpakkingen, scheepstouwen, maar ook grote stukken zoals deuren, planken en vaten. Het plan was dat de tractor de Zeehondenplaat op kon rijden, zodat het afval in big bags makkelijk afgevoerd kon worden. Helaas was het te nat en modderig, zodat zelfs de trekker even vast kwam te zitten. Dit betekende zelf de grote verzamelzakken meenemen om het afval daarin te verzamelen, zodat het in drogere tijden opgehaald kan worden.

Ronald in't Veld (SBB) en Cees Mesker met een volle big bag...

Foto: Marianne van der Waal

Zelf sjouwen...

Erg mooi om mee te maken dat wildvreemde mensen van elkaar (HWL en Lionsclub leden) met een enorme drive samen aan de slag gingen en de ene na de andere vuilniszak vulden om een deel van de Zeehondenplaat afvalvrij te maken. Veruit het meeste afval ligt aan de rivierkant. De grote stukken werden door het lastig begaanbare terrein gesleept om die naar de verzamelplaatsen te brengen. Begon de actie met wat lichte regen, al snel kwam de zon door en menig jas en trui ging uit om uit te kunnen dampen. Dat gesjouw door rietkragen, over omgevallen bomen en door weelderig struikgewas zorgde voor de nodige zweetdruppels!

De inzet was enorm, want in ruim twee uur is een enorme berg afval verzameld. Dat geeft voldoening en de plannen om er een jaarlijks terugkerende opruimactie van te maken waren snel gemaakt. Volgend jaar het tweede deel van de Zeehondenplaat en in de jaren erop volgend de oeverrand van de Esscheplaat aanpakken.

Bever

Wat zullen de bevers van het opgeruimde griend vinden als ze uit hun burcht weer hun ronde doen op zoek naar voedsel en takken ter versteviging van hun woning?

Op diverse plekken is zichtbaar dat de Bever zich er thuis voelt. Prachtig gebouwde burchten, wissels

"Asjemenou! Alles is opgeruimd!"
Foto: Arie Leijdens

van de ene naar de andere sloot die lijken op glijbanen van klei en geschilde takken (de bast is erg voedzaam) verraden ook hun aanwezigheid.

De geslaagde actie werd afgesloten met een heerlijke bak erwtensoep op Buitenplaats Land van Es. Er werd gezellig nagetafeld. Mooi zo'n samenwerking tussen organisaties die zich inzetten voor natuur en maatschappij en altijd fijn om nieuwe contacten te leggen. Hopelijk is dit het begin van een nieuwe traditie.

*

Gezamenlijke opruimactie van de Lions Club en Vogelwerkgroep HWL...
Foto: Arie Leijdens

Van de LEDENADMINISTRATIE

Bedankt dat we ook dit jaar weer op jouw steun mogen rekenen! We waarderen de betrokkenheid van onze leden en willen iedereen goed en tijdig informeren over nieuws en onze activiteiten.

Blijf op de hoogte – deel je mailadres met ons!

Een groot deel van onze leden bereiken we tegenwoordig per e-mail: snel, eenvoudig en duurzaam. Maar van ongeveer 25% van onze leden heeft nog geen mailadres.

Daarom doen we een vriendelijke verzoek:

Wil je je mailadres met ons delen?

Het kost maar een minuut en helpt ons om je beter op de hoogte te houden van activiteiten en verenigingsnieuws. Uiteraard gaan we zorgvuldig en vertrouwelijk met je gegevens om.

Je kunt je mailadres eenvoudig doorgeven via

ledenadministratie@hwl.nl

Vermeld daarbij je lidnummer (zie etiket van deze Waardzegger) of je adres, zodat we het aan het juiste lidmaatschap kunnen koppelen.

We merken regelmatig dat e-mailadressen niet meer kloppen of de bezorger van de Waardzegger treft een andere naam op de briefbus aan.

Wijzig je mailadres of ga je verhuizen? Geef dat dan aan ons door via ledenadministratie@hwl.nl

Hartelijk dank voor je hulp en betrokkenheid. Samen zorgen we ervoor dat niemand iets hoeft te missen en maken we onze vereniging een beetje groener.

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Martine Sagius
ledenadministratie@hwl.nl

Een tuin vol 'voorjaarssterren'

Tekst en foto's: Rini Huisman-Folkers (coördinator werkgroep Planten)

Iedere lente kijk ik uit naar de eerste lentebloemen in de natuur en daar bedoel ik dan het Gewoon speenkruid en Klein- en Groot hoefblad mee. Klein hoefblad kan je al bloeiend aantreffen in februari en Speenkruid en Groot hoefblad in maart, maar de bloeitijd kan ook vroeger beginnen als de wintertemperaturen hoger blijven. Bij mijn dagelijkse wandelingen probeer ik dan de eerste bloeiende plant van het Speenkruid en Klein hoefblad te vinden. Vaak noteer ik het daarna in mijn plantengids. Ik vind het leuk om te ontdekken of het weer invloed heeft op de bloei van deze soorten. Dat lijkt zo te zijn.

Speenkruid

Het Speenkruid behorend tot de Ranonkelfamilie, staat elk voorjaar ook te bloeien in onze tuin. Met zijn rondachtig-hartvormige bladeren, die je het eerst ziet verschijnen, en zijn stralende sterachtige gele bloemen, overwoekert het in het voorjaar de perken en het grasveld. Zijn de bloemen uitgebloeid, dan verdwijnt het speenkruid langzamerhand weer, hier en daar nog een blaadje achterlatend. In de grond blijven wel de knollen, de 'speentjes' zitten, die er volgend voorjaar weer voor zorgen dat je hele tuin vol met Speenkruid staat. Een heel mooi gezicht.

Speenkruid...

Klein -en Groot hoefblad

Helaas houden Klein -en Groot hoefblad er niet van om in een tuin te staan. Groot hoefblad staat graag bij sloten en waterkanten en het Klein hoefblad in ruigten, wegbermen en bij waterkanten. Die zie ik dus uitsluitend bloeien tijdens het wandelen. De rondachtig hartvormige

Groot hoefblad...

ge bladen van Klein- en Groot hoefblad verschijnen echter pas na de bloei. De bladen van het Groot hoefblad kunnen wel tot 60 cm lang worden, die van het Klein hoefblad blijven aanmerkelijk kleiner en zien er aan de onderkant witviltig uit. De bloeistengel van Klein hoefblad is met roodachtige schubbladen bezet en viltig. De bloeistengels van het Groot hoefblad zijn voor de bladen verschijnen, bedekt met bleekroze tot bruinroze schubbladen. Terwijl het Klein hoefblad maar 5-15 cm hoog wordt, is de hoogte bij Groot hoefblad 10-40 cm. Daar is nog iets bijzonders aan de hand met de bloei. Groot hoefblad is tweehuizig,

de vrouwelijke bloemen op de ene plant en de mannelijke op de andere. De roze-achtige bloemhoofdjes van de mannelijke bloeiwijze, met uitsluitend meeldraden, staan in een dichte knots- of aarvormige tros die eind maart, voor het blad ontstaat, uit de wortelstok tevoorschijn komt. Pas daarna ontwikkelen zich de tot een meter grote bladeren, soms ook wel hoefijzervormig genoemd. De vrouwelijke bloeiwijze bestaat uit kleine, witte bloemhoofdjes met uitsluitend stampers. Verspreiding van de plant gebeurt vooral door afgebroken delen van de wortelstok.

Groot hoefblad hoort bij de composietenfamilie en is tweehuizig (buis- en lintbloemen op verschillende planten). Klein hoefblad is ook een composiet maar heeft buisbloemen in het hart van het bloemhoofdje met daar omheen lintbloemen. In de buisbloemen zitten de meeldraden, de mannelijke voortplantingsorganen en in de lintbloemen de stampers, dat zijn de vrouwelijke voortplantingsorganen.

Klein hoefblad...

Ga je op zoek naar deze voorjaarsbloeiers, dan zie je met eigen ogen hoe ze in het voorjaar stralen in de natuur.

*

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Afm.: 30 x 20 cm

Regelmatig wandel ik vanaf Puttershoek de polder ‘Groot Koninkrijk’ rond. Het was deze keer weer een gezellig rondje na een paar dagen binnen zitten. Het had de afgelopen dagen veel gesneeuwd. Tijdens die gladheid zag ik het niet zitten, maar nu was de dooi ingetreden. Het was hier en daar wel ploeteren door de natte sneeuw.

Meestal ga ik van huis zonder hoge verwachtingen, maar meer met de gedachte: ik zie wel wat ik tegenkom. De laatste keren leverde het weinig bijzonders op. Deze keer had ik meer geluk. Kort onder Puttershoek zag ik een Goudhaantje in een bijna kale braamstruik naarstig op zoek naar iets eetbaars. Dat was een verrassing. Maar eenmaal op het Buitendijkje was de verrassing nog groter. Een Blauwe kiekendief was aan het jagen boven het riet bij de Oude Maas. Het was een vrouwtje, niet zo mooi als het mannetje, maar toch heel leuk. Later hoorde ik dat zowel het man-

netje als het vrouwtje meerdere malen gespot waren in het Oude-land van Strijen.

Ook de Zeearenden waren weer aanwezig. Eerst zaten ze midden in de polder op een weiland, later vlogen ze zwevend richting griend bij Puttershoek. Niet zeldzaam meer in onze regio, maar toch elke keer weer bijzonder. Wat vogelen betreft had ik de buit binnen.

Bijna bij 's-Gravendeel werd ik getroffen door de sloot met knotwilgen. Ik heb mijn krukje gepakt en ik ben aan de kop van de sloot gaan zitten. Zo had ik een mooi overzicht en een compositie naar mijn zin. Het beeld is niet spectaculair maar het bevat alle aantrekkelijke ingrediënten voor een leuk schilderijtje. Op sommige plaatsen, zoals op het talud van de dijk en op delen van het weiland, was de sneeuw al verdwenen. Het licht viel niet tegen, een flauw zonnetje verlichtte met name het riet en de knotwilgen. Het leverde mij, ondanks de koude vin-

gers die ik intussen had, een aangenaam uurtje op. Met dit weer is het best lastig om buiten met aquareverf te werken. Het droogt niet zo snel en daar moet je rekening mee houden anders is een knoeiboel het gevolg.

*De braamstruik is dor
totdat het goudhaantje komt.
Zij geeft er kleur aan.*

*Haast oppermachtig
zweven ze door de polder.*

Paniek tot gevolg.

*De witte winter
heeft het landschap gegeseld,
en haar bewoners.*

Jan Plaisier

Bever © Paul Kalkhoven

Technische gegevens

Diafragma:
f/6.3

Brandpuntsafstand:
600 mm

Belichtingstijd:
1/250 sec

ISO:
5000

Camera:
OM systems OM-1
MK2

Objectief:
150-600 mm

Het onderwerp

Het grootste Europese knaagdier, de bever, is een dagdier en hij laat zich voornamelijk 's ochtends zien. Bevers leven als familiegroep, bestaande uit een volwassen paartje en hun jongen van de twee laatste worpen bij elkaar. De jongen blijven zo'n twee jaar in de groep, waarna ze hun eigen territorium gaan zoeken.

De bever houdt geen winterslaap, maar legt in de herfst vlak bij de ingang van de burcht een voedselvoorraad aan van takken en dunne stammen. Ze eten alle delen van de boom, met voorkeur voor wilg en populier. In de zomer eten ze ook bloemen, kruiden, waterplanten en grassen. De bever heeft tanden die altijd doorgroeien en oranje van kleur zijn door een ijzerhoudende glazuur. Tijdens knagen onder water sluit de bever niet alleen zijn neus en oren, maar heeft in zijn wang ook een stuk weefsel waarmee hij zijn keel kan afsluiten.

Het maken

Ik ga geregeld fotograferen op het standje in de Oeverlanden bij Strijensas, vanwege het ruime uitzicht over het water, het land en de luchten. De wisselende waterstanden van het zoetwater getijdegebied maken het een aantrekkelijk gebied. Op deze windstille ochtend was ik een landschapsfoto aan het maken van het gladde water met spiegelingen en luchten met indrukwekkende wolken, toen er ineens een bever door het beeld zwom. De bever bleef na een rondje zwemmen langere tijd als een bolletje in ondiep water zitten. Als ik hem niet had zien zwemmen, had ik dat bolletje zeker niet als bever herkend. Ik besloot mijn telelens te pakken en had alle tijd de bever vanaf statief te bekijken. Vervolgens zwom hij naar het eiland tegenover het strandje en begon zich uitgebreid te krabbelen.

Ik vond dit fotomoment extra leuk, omdat het bij mij de verbeelding oproept, dat hij als een dolfijn op het punt staat een duik in het water te nemen.

*Watersnip © Cora Heij***Technische gegevens**

Diafragma:
f/4.0

Brandpuntsafstand:
500 mm

Belichtingstijd:
1/1600 sec

ISO:
320

Camera:
Canon EOS R6m2

Objectief:
EF500 mm f/4L IS USM

Het onderwerp

Als vogelfotograaf is het soms leuk om een dagje in een vogelhut te bivakkeren. Je kunt zonder enige verstoring het gedrag van vogels observeren. Juist de veelvoorkomende vogels verbazen dan met hun gewoontes en patronen. Maar met een dagje vogelhut kun je ook altijd op een verrassing rekenen.

En deze keer was dat de Watersnip. Razendsnel, zodat we eerst nog twijfelden wat we eigenlijk gezien hadden. En vervolgens nog een aantal keren snel foeragerend het water overstekend. Met z'n lange, rechte snavel doorzoekt de Watersnip de modderige bodem. Heel snel en gehaast bijna. Maar ondertussen scharrelt hij zo z'n voedsel bij elkaar: zaden van de waterplanten, insecten, wormen en slakjes.

Het is een vogel die in Nederland als bedreigde vogelsoort wordt gezien. In de Hoeksche Waard wordt hij soms waargenomen in het Oudeland en de Oeverlanden, in januari heb ik 'm nog gehoord in Mijnsheerenland. Dat staat in contrast met de Snip die op het oude honderdguldenbiljet stond afgebeeld en daardoor een veel algemenere bekendheid genoot.

Het maken

De foto is met een prime lens genomen met een vast laag diafragma getal (f4). Een prime lens heeft een vast brandpunt en kan niet zoomen. De afstand tot het onderwerp zul je met een paar stappen voor- of achteruit moeten regelen, maar in een vogelhut betekent het dat het onderwerp soms te ver weg zit en soms te dichtbij.

In de Hoeksche Waard is ook een aantal plekken waar je vogels kunt observeren vanuit een hut of kijkscherm. Een aantal mooie locaties daarvoor is het Oudeland van Strijen (Gemaal en Molenweg) en de Korendijkse Slikken. De moeite waard om eens een poosje vogels te observeren en misschien wel te fotograferen

Veertig jaar Dwergganzen bij Strijen...

Tekst: Gerard Ouweneel

Voor passanten die 's winters de Waleweg nemen, zijn vogelaars een alledaags tafereel. Vanaf uitwijkplaatsen turen ze door telescopen het Oude Land van Strijen af. Gespeurd wordt naar dwergganzen. Daarvan zijn er niet veel op de wereld en het Oude Land is waarschijnlijk de gemakkelijkste plek ze te zien. Vandaar dat de naam Strijen mondiale bekendheid kreeg onder ganzenliefhebbers en vogelaars die er op uit zijn hun lijst van waargenomen vogelsoorten te vergroten. Zelfs Australische vogelaars kwamen voor dwergganzen naar Strijen.

Mede dankzij moderne landbouwmethoden nemen de meeste op het noordelijk halfrond voorkomende ganzensoorten toe. Dat geldt niet voor dwergganzen. Vanaf het midden van de vorige eeuw verdween ze snel uit hun Scandinavische broedgebieden. Dat zinde de Zweden niet. Dáár begon rond 1980 de jagersorganisatie met een 'fosterparents-project'. Met brandganzen als pleegouders lieten ze jonge gekweekte dwergganzen los in het broedgebied in Lapland. Met tussenstops trokken die brandganzen, vergezeld door hun dwerggans pleegkinderen in het najaar naar hun traditionele winterkwartieren in Nederland, waarvan het Oude Land van Strijen er eentje was en is.

Met hun dwerggansproject beoogden de Zweden niet alleen de krimpende broedpopulatie te versterken, maar ook een verlegging te bewerkstelligen van de trekroute. Dwergganzen overwinter(d)en langs de kusten van de Zwarte Zee, waar intensief wordt gejaagd. Met hun pleegouders mee gingen de 'projectdwergjes' om te overwinteren naar Nederland, waar de jacht minder is.

Voorkeur

Rond 1985 verschenen tussen de brandganzen de eerste dwergganzen. Hoewel niet exclusief, ver-

11 oktober 2025: Greppelende dwergganzen, met uiterst rechts een gezenderd exemplaar...
@ Yvette Wagemakers

Geregistreerde vliegbewegingen van zenderdwerggans BNYF, tussen het Oude Land van Strijen en de Oosterse Bekade Gorzen...

van de ringen is belangrijk omdat hieruit moet blijken of bijgeplaatste exemplaren zich hebben weten aan te sluiten bij de stamgroep.

In het voorbije winterhalfjaar week het terreingebruik wat af van vorige. Op 28 september werden de eerste gesignaleerd, een groepje van 19 stuks. De volgende dag waren er al 53. Uiteindelijk kwam het maximum uit op tegen de 70 vogels. Hoewel vaak te vinden in het Oost-Oude Land, gingen er ook naar plekken tegen de Oudendijk aan. Daar lieten ze zich prima waarnemen en fotograferen, waarbij het gemakkelijker was de verschillen met kolganzen te herkennen, voor niet-ingewijden valt dat niet mee. Er was een gezenderd exemplaar bij, door de Zweden aangeduid met de code BNYF. Uit door die zenderdwerggans uitgezonden signalen kwam naar voren dat drie slaapplekken werden gebruikt: de Oosterse Bekade Gorzen, de Ventjagersplaat en in het Oude land zelf.

Ganzenbord...

Sinds enkele jaren nuttigen wij met instemming onze maaltijden met als onderzetter het 'Hoekschewaards Ganzenbord' met zijn vijftig streek-icoonsoorten. Natuurlijk ben ik, als vogelaar, wat subjectief betrokken bij soortkeuzes. "Waarom geen dwergganzen op die placemat", dacht ik destijds. Want die zetten de Hoeksche Waard op de bucketlijst van vogelaars in de hele wereld. Strijen is 's winters immers gemakkelijker bereikbaar dan Kazachstan, Irak of China, de andere overwinteringslocaties die alle, om diverse redenen, moeilijk te bereiken zijn.

*

toonden ze al gauw voorkeur voor het Oude land van Strijen. Naast de karakteristieke rust, ruimte, voedsel, ontbreken van jacht, en de gunstige ligging ten opzichte van Hollands Diep en Haringvliet kan die keuze ook te maken met het 'hobbelige' profiel van de ingeklonken graslandpolder, een kenmerk dat het dwergganzen mogelijk maakt zich aan het oog te onttrekken. Dat doen ze veelvuldig, tot wanhoop van begerige vogelaars die het hart willen ophalen aan zeldzame dwergganzen. Hun gewoonte zich vaak op te houden in het ongelijkmatigste deel van de polder, het Oost-Oude Land, leverde de Nederlandse taalschat een nieuw werkwoord op, namelijk 'greppelen', bedacht door de 's Gravendeelse broers Arie en Leen van der Linden. Zij proberen 's winters met lovenswaardig geduld tot tellingen te komen en ringen af te lezen. Door hoog gras en door het 'gegreppel' van de dwergjes is dat een herculestaak. Hun resultaten wisselen ze met de Zweedse projectmensen uit. Aflezing

Nature Talks

HWL-lezingen

Hier volgt het programma voor de 1ste helft van 2026, met een vleugje voorpret per woensdagavond:

8 april 2026 – Mossen en korstmossen

Spreker: Petra van der Wiel

Als er een gilde van plantenskundigen zou bestaan, had Petra van der Wiel daarin vast en zeker een vooraanstaande positie. De Roosendaalse kent duizenden soorten en als fulltime vrijwilliger is zij actief voor onder andere Natuurmonumenten West-Brabant. 10 Jaar geleden pakte zij de 'mossen' studie op en vertelt daarover in de 'Nature Talk' van april. Mossen en korstmossen zijn niet alleen mooi maar ook vaak onderbelicht maar ruimschoots vertegenwoordigd op de Hoeksche Waard. Met de kennisoverdracht van Petra op zak kunnen jullie op zoek naar mossen en korstmossen om bij te dragen aan het 3000 soorten jaar.

13 mei 2026 – Wordt nader ingevuld

Sprekers: Leden van de Vogelwerkgroep HWL

Voor het 50-jarig jubileum van HWL besloten onze vogelaars een uitgebreid rapport te schrijven over de vogels van de Hoeksche Waard – een reis door 50 jaar verleden, heden en 50 jaar toekomst. Na drie jaar werk ligt er nu een indrukwekkend boek op tafel. Tijdens deze avond presenteren zij het resultaat en vertellen ze welke soorten vroeger algemeen waren, welke soorten we nog steeds op het eiland zien en welke vogels in de toekomst waarschijnlijk hun opmars (of juist terugtrekking) zullen maken. Een avond vol vogelverhalen, trends, verrassingen en vooruitkijken.

10 juni 2026 – Verslag van het 3000-soortenjaar

Sprekers: Gert Huijzers & Theo Schuurmans

Een feestelijke afsluiting van een uitzonderlijk jaar vol speurneuzen, veldwerkers en natuurliefhebbers. Gert Huijzers en Theo Schuurmans presenteren samen de resultaten van het **3000-soortenjaar**. Ze nemen ons mee langs de bijzondere vondsten, verrassende trends en momenten waarop er ineens een soort opdook die niemand had verwacht. Ook delen ze welke groepen opvallend rijk vertegenwoordigd waren, welke biotopen extra waarde bleken te hebben, en wat al die duizenden waarnemingen ons vertellen over de staat van de natuur in de Hoeksche Waard. Een avond vol foto's, inzichten en herkenbare veldverhalen — een waardige afsluiting van een bijzonder biodiversiteitsjaar.

8 juli 2026 – Hoeksche Waard in vroeger tijden

Spreker: Jos Baselmans

Wij sluiten het seizoen af met een lezing over de Hoeksche Waard zoals zij eruitzag 4000 jaar geleden. Jos Baselmans is senior onderzoeker bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en bijzonder hoogleraar Delta-archeologie aan de Universiteit Leiden. Sinds ongeveer tien jaar houdt hij zich intensief bezig met het onderzoek van sub fossiel hout uit het laat-Pleistoceen en de Holocene periode (vanaf 11.700 jaar voor heden) uit veen en rivierafzettingen.

Het jaarringonderzoek van sub fossiel hout biedt grote mogelijkheden op paleogeografisch, landschap ecologisch, hydrologisch en klimatologisch vlak. Na een korte inleiding op de geschiedenis van het onderzoek komt een aantal voorbeelden hiervan aan de orde. Ook het onderzoek in de Hoeksche Waard wordt aangestipt.

Een rare bruine bal...

Tekst: Gerard Ouweneel

Een brede, met struiken beplante zoom scheidt het Maasdamse Plan Oost van de provinciale weg N217. In die strook staan een paar hoge populieren, bomen die tot dusver ontkwamen aan de kapdrift van de beherende autoriteit. Toen die peppels in december jl. hun bladeren prijsgaven, ontwaarde ik, hoog in het kale takkenstelsel van eentje, een groot bolvormig maaksel...

Aziatische hoornaar
© Albert de Wilde

© Somer Schram

Het duurde even eer ik mij realiseerde dat die bruine bol iets bijzonders was en geen wensballon die ter opluistering van kinderparty's was opgelaten. Gebruikmakend van m'n telescoop bestudeerde ik de mysterieuze knot. Zo op het oog was het gevaarte tenminste een halve meter hoog en fors van doorsnede. Het omhulsel oogde houderig.

Hoornaar...

Op bezoek kwam kleindochter Somer, JNM-ster en qua natuur veel breder onderlegd dan haar opa die zich (te?) eenzijdig bezighoudt met vogels. Na ook naar het bouwsel te hebben getuurd, verklaarde ze dat het waarschijnlijk een *hoornaar-nest* betrof. Omdat het zo hoog hing waarschijnlijk van de Aziatische, een exoot, waarmee wij niet in ons sas moeten zijn. Ze fotografeerde het mysterie. De foto's zond ik naar Wilson Westdijk en Gert Huijzers, HWL-leden en specialis-

ten ten aanzien van bijen, hommels en wespen, zo ook hoornaren. Uit hetgeen Somer, Wilson en Gert vertelden en mailden, en Google desgevraagd toevoegde, kwam naar voren dat de CV van Aziatische hoornaren geenszins vlekkeloos is. Het zijn invasieve, oorspronkelijk uit Zuidoost-Azië afkomstige, wespen die tot 2-3 centimeter lang kunnen worden. In Europa nemen ze snel toe. Tijdens de zomer voeden zich o.a. met honingbijen, die voor de gewasbestuiving van cruciaal belang zijn en waarmee het in dit land toch al beroerd gaat. Om Aziatische hoornaren te bestrijden, is het verzoek hun nesten te melden en ook zijn er vallen in omloop om ze te vangen. Dit alles vernemend, ben ik mij gaan afvragen of de ongewoon vaak boven de groenstrook jagende boeren - en huiszwaluwen van de afgelopen zomer het voorzien hadden op daar naar hun nest af- en aanvliegende Aziatische hoornaren.

Twijfel...

Toch heb ik even getwijfeld het bewuste nest te melden.

In de eerste plaats bewonderde ik het hoog in die peppel geconstrueerde bouwwerk, gemaakt van een soort cellulose gevormd door insectenspeeksel en houtschraapsel, dat nota bene in het najaar al menig storm had doorstaan.

En in de tweede plaats was ik bang dat de boombeheerder in haar bestrijdingsijver de peppel zou rooien. Want in de nazomer willen vanuit de top van die populier nogal eens boomvalken opereren. En dat schouwspel is jaarlijks één van de hoogtepunten van het vogels kijken vanuit huis en tuin.

Desalniettemin heb ik het nest gemeld en wacht af...

*

Zomaar een wandeling...

Door: Martijn Verweijen

Met de goede oude Jac. P. Thijsse in gedachten, die te voet hele einden aflegde en daarvan op inspirerende wijze verslag deed in zijn beroemde geschriften, werd besloten tot weer eens een wandeling in eigen omgeving te maken. De keuze viel op het traject Cillaarshoek – Westmaas.

Keizersdijk

De tocht kon in Cillaarshoek niet meteen van start gaan, want de dijk waarop ik sta en het aantrekkelijk gelegen kerkje geven aanleiding tot overpeinzing. Ooit werd de dijk belaagd door “Blanke Hans”, zoals men de zee in Nedersachsen noemt. De fatale aanval kwam in 1421 uit het westen. De dijk, toen nog Waarddijk genoemd, bleef weliswaar grotendeels bestaan, maar de omgeving veranderde in een watervlakte. Het westelijk van de dijk gelegen dorpjes, waaronder Weeda en Broec, verdwenen in 1421. De bewoners, die konden vluchten, verzamelden zich op de Waarddijk en stichtten daar een nieuwe buurtschap: Cillaarshoek. Ze hadden nog wat spullen uit de verwoeste kerk meegenomen en die vonden een plek in de nieuwe kerk. Daarbij was ook een klok uit 1388, die er nog steeds hangt. Toen het dorpje wat groeide, werd het erkend door keizer Karel de Vijfde en uit dank werd de dijk voortaan Keizersdijk genoemd.

Het uit 1938 daterend kerkje van Cillaarshoek...

Zuiddijk

Na deze overpeinzing gaat de wandeling verder over de Zuiddijk. Aan de zuidzijde daarvan ontrolt zich

een grootschalig panorama van grasland en moeras. De daar foeragerende duizenden ganzen laten goed het verschil in grazen zien.

Uitzicht vanaf de Zuiddijk over het Oudeland van Strijen...

De brandganzen snel en de kolganzen wat langzamer. Na enige tijd zien we aan de linkerhand een nieuwe watergang. Deze watergang is gegraven om het vervuilde polderwater niet langer op de Binnenmaas te lozen. Aanvankelijk zou de watergang 30 m breed worden, maar uiteindelijk werd besloten een middenberm te handhaven om stabiliteitsproblemen van de taluds te voorkomen. Wat verder komen we een elzenbosje tegen. Een groep vinken probeert de zaadjes uit de katjes te pikken, maar dat gaat ze niet zo goed af. Puttertjes zijn er veel beter in. Als elzen langs water staan en er ijs ligt, zie je na een paar dagen een oranjekleurig tapijt van elzenzaadjes. Dat bevalt vinken beter, ze eten liever van de grond. De mooi

Rijksmonument pastorie Maasland...

beplante oude en stille Zuiddijk met her en der kromgebogen knotwilgen is een wandeling waard.

Appeldijk

We lopen verder en komen aan bij de Appeldijk. Dankzij de HWL-werkgroep Fruit & Sap is hier een florerende rij appelbomen behouden. Met deze appelbomen wordt een cultuur-historische traditie voortgezet. Aan het eind van de Appeldijk zien we een landgoed in wording. De initiatiefnemer heeft oog en liefde voor de natuur. Een flinke waterpartij is al aangelegd en verder is er bos, moerasbos, moeras en bloemrijk grasland voorzien.

Munnikenweg

We lopen nu op de Munnikenweg langs de Munnikenpolder. Er is volgens de boeken ooit een periode geweest dat die polder onveilig werd gemaakt door loslopend volk. Er werd zelfs een burgerwacht in het leven geroepen. De Binnenmaas kun je hier niet goed meer zien.

Westmaas

Het zicht wordt belemmerd door bebouwing. Zo is een publiek uitzicht veranderd in een particulier uitzicht. Dra bevinden we ons ter hoogte van pastorie Mastland. Een prachtig Rijksmonument waar ds.

Van Koetsveld langere tijd woonde. De kerk waar hij predikte, ligt niet ver weg, dus de dominee zal er vaak te voet heen gegaan zijn, ondertussen denkend aan zijn preek. We lopen deze route ook en realiseren ons dat zo'n grote pastorie wel moet duiden op de sterke rol en macht die kerk en religie in de samenleving hadden.

Het laatste stukje naar de bushalte gaat langs Zuidernesse. We zwaaien in gedachten naar het huis van wijlen onze voormalige voorzitter Albert van Alphen. Hoe vaak werden we daar niet gastvrij voor vergaderingen ontvangen.

*

“Winterhommels”

Tekst en foto's: Gert Huijzers

Hommels in de winter? Dat is toch het laatste wat je verwacht. Bijen verwacht je alleen in de warmere maanden, wanneer de bloemen bloeien. Toch is er een soort uit de aardhommelgroep, de aardhommel (*Bombus terrestris*), die ik de laatste twee jaar bijna elke dag in november en december heb gezien. In de eerste dagen van januari is het dan bijna ineens over, wat vermoedelijk met het einde van de bloei van de Japanse mahonia (*Berberis japonica*) heeft te maken.

De aardhommel

De Japanse mahonia is een exotische plant, die dus niet van oorsprong in Nederland voorkomt, met een overvloedige gele bloemenzee in november en december. In de vrije natuur zijn ze niet gewild, omdat ze zich enorm snel kunnen uitbreiden en moeilijk terug te dringen zijn. In tuinen en plantsoenen lijken ze een welkome aanvulling op de inheemse beplanting, met weinig bloeiende bloemen, om deze bij-

zondere winter actieve hommels van voedsel te voorzien. Een gevolg van de geleidelijke temperatuurstijging?

Het bijzondere is dat het hier om een wintergeneratie van de aardhommel gaat, dus een generatie die in de wintermaanden een nest heeft en waarvan de werksters volop bezig zijn met voedseltransport tussen deze bloemen en het nest. Op de bloemen wordt zowel de nectar (de 'brandstof' om te kunnen

Tuinhommel, werkster op bonte wikke...

vliegen) als het stuifmeel voor de larven in nest verzameld. Wat mij het meest verraste, is dat ze ongeacht temperatuur en de mate van bewolking bijna altijd vliegen, alleen bij de te veel neerslag en te harde wind laten ze het afweten. Zeer bijzonder was het om ze zelfs met -2° C nog volop bezig te zien. De enige hommel die ik nu in alle maanden van het jaar heb gezien!

Naast de aardhommel trok de Ja-

Aardhommel, werkster op Japanse mahonia...

Weidehommel, koningin op Japanse mahonia...

panse mahonia op 12 en 21 november ook een koningin Weidehommel (*Bombus pratorum*), blijkbaar te veel opgewarmd in de winterslaap. Iets wat erg veel energie kost.

Late tuinhommels

Bij mijn zoektochten naar hommels zijn de kruiden- en bloemstroken tussen de akkers in Leenheerenpolder ook interessant. Late inzaai van rode klaver en bonte wikke geeft bloei tot in november en trekt tal van hommels in oktober en zelfs tot op de laatste bloemen uiterlijk half november. Exemplaren uit de aardhommelgroep (74) waren daar ook veelvuldig te zien, maar ook akkerhommel (*Bombus pascuorum*) (23), steenhommel (*Bombus lapidarius*) (3), moshommel (*Bombus muscorum*) (11) en tuinhommel (*Bombus hortorum*) (39). Het aantal late tuinhommels is bij-

zonder, zeker afgemeten tegen de 59 die er landelijk zijn gezien. Het is een mix van koninginnen, werksters en drie mannetjes. Evenals bij de aardhommel op de mahonia lijkt ook bij de Tuinhommel nog sprake van een late generatie, getuige de mix van afgevlagen en verse exemplaren en werksters met pollen op de achterschalen.

We weten al veel, maar ook nog veel niet van deze bijzondere bijengroep.

Echte bikkels deze hommels!

*

Van de
PENNINGMEESTER

Met een incassomachtiging helpt u ons geweldig!

Binnenkort gaan wij aan de slag met het innen van de contributie 2026.

Ondanks alle prijsstijgingen waar ook wij mee geconfronteerd worden, is de contributie voor een lidmaatschap van HWL voor het verenigingsjaar 2026 ongewijzigd: € 40 als u de papieren Waardzegger ontvangt, € 35 als u de Waardzegger digitaal leest.

HWL heeft ruim 1.650 leden (huishoudens). 1.650 leden betekent 1.650 lidmaatschappen en 1.650 contributiebetalingen waarmee de activiteiten van HWL worden mogelijk gemaakt. Het zijn grote aantallen en de ledenadministratie en ondergetekende zijn er druk mee!

Als u een incassomachtiging heeft afgegeven, is dat voor u en voor ons het makkelijkst. Wij incasseren de contributie eind maart van uw rekening. U heeft er verder geen omkijken naar en wij ook niet: de geïncasseerde contributie wordt automatisch afgeboekt.

Dit administratief gemak is de reden dat wij iedereen die nog geen incassomachtiging heeft afgegeven, oproepen om dat alsnog te doen. U helpt er ons geweldig mee.

U kunt een machtigingsformulier downloaden op de site: www.hwl.nl, ga naar 'de vereniging' – 'lid worden'.

U kunt ook een mailtje sturen naar ledenadministratie@hwl.nl, dan sturen wij u een formulier toe.

De leden die (nog) geen incassomachtiging hebben afgegeven, ontvangen binnenkort een e-mail of brief met het verzoek de contributie 2026 te voldoen. Evenals vorig jaar wordt u gevraagd om een betalingskenmerk in te vullen. Mocht dat niet lukken, vermeld dan bij betaling in ieder geval uw lidnummer (dat staat in de brief of mail).

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Peter Vos
Penningmeester

Bloemdijsen

Water Natuurlijk zet zich al vele jaren in voor biodiversiteit op de waterkerende dijken. Evenals Hoekschewaards Landschap (HWL). Met de op handen zijnde wijziging van de waterschap verordening lijkt er een doorbraak aanstaande. Dijken met een grote variatie aan kruiden zijn goed voor de natuur en de waterveiligheid.

Dijkversterking...

De gras-kruidenmat van de buitendijken moet sterk zijn. Erosiebestendig wordt het wel genoemd. Bestand zijn tegen het langdurig inbeuken van de golven bij extreem hoog water. Uit jarenlang onderzoek en praktijkproeven is gebleken een grotere variatie aan plantensoorten een dijk sterker maakt. De variatie die je bovengronds ziet in de vorm van verschillende bloeiende kruiden is er ook onder de grond. Verschillende plantensoorten hebben een verschillend wortelgestel. Diepgaand, breed uitwaaiend, grof, fijn, enzovoorts. Met elkaar vlechten ze een sterk netwerk en zorgen ze voor een betere dijk.

Juiste beheer...

Om een kruidenrijke dijk te krijgen, moet het beheer daar op gericht zijn. Hoekschewaards Landschap laat al vele jaren in de praktijk zien, hoe dat kan. Ze beheert diverse dijkvakken langs de randen van de Hoeksche Waard. Daar zien we een mooie variatie aan plantensoorten, een rijk insectenleven en deze dijken leveren geen problemen op bij de veiligheidstoetsen van het waterschap. Het kan dus wel. Echter de meeste dijken worden verpacht aan schapenhouders en intensief beweid, waarbij kruiden met bestrijdingsmiddelen worden doodgespoten. Daar is dus een verandering in het beheer nodig.

Nieuwe regels...

Begin 2022 wist Water Natuurlijk met een motie een meerderheid te krijgen in het bestuur van het waterschap. Het college van dijkgraaf en heemraden zou voortvarend aan de slag gaan. Bloemrijke dijken lagen in het verschiep. Ondanks de druk van Water Natuurlijk duurde het tot begin 2026 voordat er een stap werd gezet. En nu is er een aanpassing van de waterschap verordening in de maak. Het ontwerp laat verbeteringen zien. Bemesting wordt verboden, er komen regels over het maaibeheer en de beweiding, de bestrijding van probleemsoorten is ingeperkt. Chemische bestrijding is niet helemaal uitgesloten. Het kan nog als een soort laatste redmiddel worden ingezet.

Niet tevreden...

Water Natuurlijk wil af van bestrijdingsmiddelen op dijken. Het ziet er ook naar uit dat het gewoon in strijd is met nationale wetgeving. Ook jaarrond beweiding blijft volgens het ontwerp mogelijk. Voor biodiversiteit en voor de veiligheid van een dijk is dat nadelig. Schapen lopen in de winter kale plekken en die zijn erg kwetsbaar bij hoog water. We zijn dus niet tevreden over de nieuwe verordening. Met een zienswijze proberen we nu als nog een betere verordening te krijgen. We hopen natuurlijk dat onze suggesties voor verbetering worden overgenomen. Als dat niet gebeurt, kan onze fractie in het bestuur van het waterschap nog in het geweer komen. Het algemeen bestuur van het waterschap moet de verordening t.z.t. vaststellen en met amendementen kan dan nog wat aangepast worden. We doen ons best.

Joost Kievit MSc

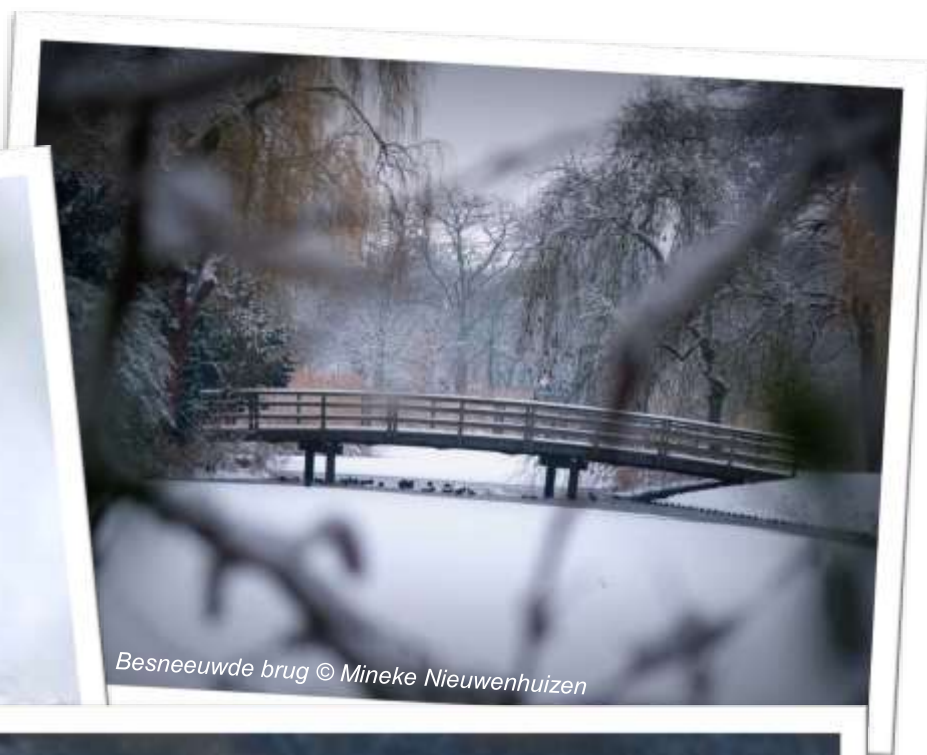
Nader informatie: Joost Kievit, telefoon 078 6731522, email kievitjoost@gmail.com

Terugblik op de natuur...

Met ingestuurde winterse plaatjes

Paddenstoel © Mineke Nieuwenhuizen

Besneeuwde brug © Mineke Nieuwenhuizen

Damherten © Monique Alders-Hebing

Schotse hooglander in de sneeuw © Willem van Beest

Muis © Monique Alders-Hebing

